

Od Kaplického ke Kotěrovi

Není ještě ani polovina února, přesto všechny předpovědi slibují na čtvrtek desátého mimořádně pěkný, slunečný den. Nemýlily se a k dobré náladě a úsměvům turistek (17 :1 opět výrazná dámská přesilovka) nás vítá na Zeleném pruhu, v centru vilové **Dobešky**, zářící modrá obloha bez jediného mráčku.

Na Dobešce nejsme poprvé, přesto je dobré si vzpomenout, jak to tady na té planině nad branickými skalami všechno začalo. To jsme ještě nebyli ani samostatný stát když se tady na Dobešce připravovala v roce 1913 výstavba vilové čtvrti. O rok později se již začalo stavět. Že o klidné místo v přírodě, jen kousek za Prahou bude zájem, nebylo pochyb. Však si Dobešku oblíbili i lidé z oblasti kultury, třeba členové Národního divadla Ladislav Pešek, Josef Pehr, operetní zpěvák Jára Pospíšil a další. A stavělo se postupně až do 2. světové války.

Naše dnešní vycházka má za cíl, i když trochu opožděně, vzpomenut loňského 150. výročí narození **Jana Kotěry**, arch. urbanisty, malíře. Ale nepředbíhejme, zatím jsme na Dobešce a i tady se dá vzpomenout na zajímavé osobnosti a hlavně pořádně se rozhlédnout po okolí.

Třeba taková vilka č. 329 v ulici Nad Lomem postavená v roce 1927. Na její čelní straně, trochu ukrývané vzrostlou magnolií, jsou výjevy z **Prodané nevěsty** od akademického malíře Karla Nováka. „**Proč bychom se netěšili**“. Málokdo se u ní nezastaví stejně tak jako my.

Ani arch. Kaplický není v názvu dnešní vycházky náhodou, architekt, známý ve světě, u nás ale realizací jeho projektů moc nenajdete. Tak se musíme spokojit s tím, u čeho jsme se právě zastavili. V roce 1968 udělal projekt rodinného domu pro výtvarníka Františka Dvořáka, právě tady v ulici Na Dobešce. Bylo to v době těsně před jeho emigrací do Anglie. Není to na pohled nic moc, zlí jazykové dokonce tvrdí že se jedná o nejslavnější stavební buňku v Čechách. Odborníci to ale vidí jinak. Říkají že „projekt nabízí bílý kubus s vertikálními průřezy oken a industriálními detaily. Zkrátka jiný úhel pohledu.

Tohle srovnání není nic proti Kaplickému, jeho londýnské studio Future Systems má za sebou spoustu projektů, často obsadilo první místa ve vypsanych soutěžích, škoda že žádný z nich neskončil u nás. Jistě i ta nešťastná národní knihovna postavená na vhodném místě někde v Praze by dnes byla senzací.

Posmíváný dům v ulici Na Dobešce má ale jednu výhodu a to obrovskou. Stojí ve svahu nad Vltavou s rozhledem na pražskou kotlinu. Od Vyšehradu přes Pražský hrad po Smíchov až k Barrandovu. Je to místo k nezaplacení.

O výhled, dokonce luxusní, jsme nepřišli ani my. Jen pár desítek metrů od Kaplického projektu je přírodní památka **Branické skály**. Krásné, ale nebezpečné místo, nově zabezpečené drátěným plotem. O vyhlídku bez překážek tady ale nepřijdete. Vyhlídka arch. Davida Vávry nabízí výhled snad ještě lepší než z oken Kaplického kubusu.

Vávrova vyhlídka, sám ji říká tribuna, místo jako stvořené pro společnou fotku

Branické skály lemuje borový lesík a ten nás dovedl ke Staré cestě. Ta odděluje Branické skály od lokality Školní vrch, z botanického hlediska je prý ještě vzácnější než Branické skály. Také Školní vrch nabízí významnou osobnost, vilu českého malíře, ilustrátora, Ludka Marolda. Autora největšího panoramatického obrazu Bitva u Lipan z roku 1898. Marold měl ale velkou smůlu, po dokončení trojrozměrného obrazu se nakazil tyfem a do týdne zemřel, v pouhých 33 letech. Škoda, obrázky z jeho studijních pobytů ve Francii byly moc pěkné a zahrady u vily částečně ukryté v zeleni Školního vrchu také moc neužil.

Maroldova vilka na Staré cestě a pitní místo na Olšanských hřbitovech. Autor Vilém Amort

Na Starou cestu navazuje uličkou malý parčík, ten tak trochu ukrývá Studio Dobeška, ale hlavně vedlejší Divadlo Dobeška, domovskou scénu divadla Sklep. Založil jej David Vávra herec, architekt, spolu s Milanem Šteidlerem. Začali s tím již v mládí u Vávrovy babičky ve sklepě. Úspěšným souborem prošlo za ta léta téměř čtyřicet známých hereckých osobností.

Před námi je ulice Jasná I. Větší kontrasty než tady snad ani nemohou být, třeba dřevostavba jen kousek od monstrózního, okázalého objektu, snažícího se podobat zámku a ukázat že na to mám.

Čeká nás nejobtížnější část cesty, vrchol ulice Jasná, strmé skoro 300m dlouhé schody ze Školního vrchu ke kostelíku svatého Prokopa v novorománském slohu. Kostel stráží vzácná socha sv. Jana Nepomuckého z 18. století. Obě památky jsou alespoň na první pohled ve vynikajícím stavu.

Naší turistickou partu již dělí od Vltavy jen rušná Modřanská ulice. Naštěstí tady kdysi někoho napadlo se zavrtat pod koleje tramvají a udělat podchod. V noci bych tudy asi nešel, ale v poledne a navíc v osmnácti lidech, se nám snad nemůže nic stát. Pár kroků a jsme u vody na takzvané Pobřežní cestě.

Dělí nás jen pár kroků od Barrandovského mostu, na který jsme se před chvílí dívali z vyhlídky nad branickými skalami. Pro pražskou dopravu je to klíčová stavba navržená arch. Filsakem. Betonový „brutalismus“ doslova, a má problém, již druhým rokem je na hranici životnosti. Začne se opravovat, snad v květnu, za provozu, nemá totiž žádnou odpovídající náhradu. 140 tisíc vozidel, která tudy denně projedou, bude mít o zábavu postaráno. My máme namířeno směr Modřany, tak musíme pod most, snad ještě chvíli vydrží.

Barrandovský most je především účelová stavba, trochu polidštit se jej pokusil sochař Jan Klimeš. Jeho obří betonové plastiky na levém i pravém předmostí svými rozměry odpovídají velikosti mostu. Na pravé straně má plastika název Rovnováha a přezdívku Červ dobyvatel, na levé straně se jmenuje Hroší lázeň a přezdívku má Krmítko pro slony.

Rovnováha a neb Červ dobyvatel

Hroší lázeň a neb Krmítko pro slony

Jen kousek za tímto mostním obrem na nás čeká naopak můstek trpaslík. Překonává na Pobřežní cestě jeden z přítoků do Vltavy, Kunratický potok. Ten na své krátké cestě od pramene v Hrnčích dokáže napájet deset rybníků, než splyne v Braníku s Vltavou.

Jsme za můstkem a z louky se díváme na obrovskou industriální stavbu téměř v rozvalinách. **Pražské ledárny**, vzácná technická památka. Stavba navržená v roce 1911 architektem Josefem Kovařovicem ve stylu pozdní secese. Schována mezi staletými topoly odsouzena k zapomnění. Přitom to byl unikát zásobující v první polovině 20. století po celý rok pražské hospody ledem k chlazení piva.

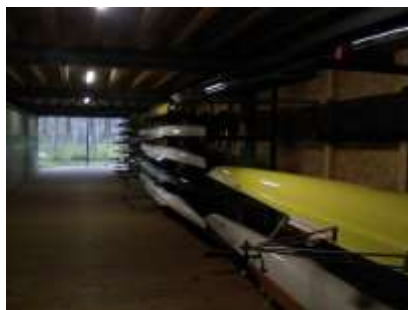
Při tom žádný led se tady nikdy nevyráběl, ten se nařezal v zimě speciálními pilami ze zamrzlé Vltavy. Výtahy se ledové kvádry vyzdvihly na kovové skluzavky a po nich se posouvaly do hlavního objektu takzvané lednice. Právě tady probíhal ten unikátní proces, udržet led i přes léto. Postaral se o to speciální větrací systém propojený s odtokovými kanály do Vltavy. Do pražských hospod potom celoročně odjížděly koňské povozy naložené ledem.

Konec tohoto unikátu přišel s výstavbou vltavské přehradní kaskády. Od roku 1954 již Vltava nikdy nezamrzla. Nějaké smysluplné využití rozsáhlého objektu se dodnes nenašlo. Ledárny jsme obešli a Pobřežní cestou pokračujeme dál podle Vltavy.

Ještě před mostem „intelligence“ je rozsáhlý sportovní komplex Hamr sport Braník. Golf, tenis, vodní sporty a nevím co ještě. Uzavřenou loděnicí jsme prošli k našemu poslednímu zastavení.

Tím je industriální chráněná památka Vršovická vodárna. Asi si řeknete, že hledat Vršovickou vodárnu v Braníku může jen blázen a přece je tu. Tak se tady trochu rozhlédneme a jistě najdeme vysvětlení.

Ke znamenitým dílům slavných architektů nepatří jenom osobité vily nebo honosné veřejné budovy, ale též stavby ryze praktické jako je třeba vodárna. A právě takovou vodárnu si v roce 1906 usmyslelo postavit tehdy ještě samostatné město Vršovice. Věžový vodojem s přečerpávací stanicí byl postaven v horní Michli na Zelené lišce a propojen potrubím se zdrojem vody a přečerpávací stanicí v Braníku. V letech 1906 – 1907 vodárnu projektoval český architekt Jan Kotěra, jehož dílo se připisuje k vrcholu české moderny. Jan Kotěra architekt mezinárodního významu by se v loňském roce dožil 150 let.

Vodárna v Braníku, navržená z červeného režného zdiva vypadá po nedávné rekonstrukci jako nová. Kontrast s ledárnami je kolosální. Objekty jsme si prohlédli, všechno nafotili včetně skvěle udělaných panelů o životě Jana Kotěry a na svou dobu obdivuhodnému technickému řešení obou vodárenských objektů.

Loňský rok 2021, **rok stopadesátého výročí od narození Jana Kotěry**, zastihl tedy jeden z jeho významných projektů, secesní vodárenský komplex ve stavu, který by mu jistě udělal radost. Původnímu účelu již neslouží, ale stal se součástí sportovně zábavního areálu. Pořádají se tu zájmové kroužky pro děti od 2 let, je tady kavárnička, sociálky. Naše vycházka tady končí. Panely ze života Jana Kotěry a princip celého vodárenského systému a jeho vzniku, pokud budete mít chuť, budou k přečtení v příloze naší kroniky.

V Braníku 10. února 2022. Vycházku připravili Mirek a Zdenka Bernátovi

Kronika Mirek, fotky pořídily Jarmila Kočová a Vendula Bukalová